

Dobre praktyki w zakresie turystyki dostępnej. Przykłady z Polski

**Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych
Poznań, marzec 2024**

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

5.4. Przykłady z Polski

Przykłady dobrych praktyk dotyczących działań w zakresie turystyki dostępnej w Polsce są zróżnicowane i obejmują:

- działania instytucjonalne na poziomie kraju (Ministerstwa Sportu i Turystyki) oraz regionu (Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej);
- przewodnik turystyczny po najpopularniejszej miejskiej destynacji turystycznej w Polsce, jaką jest Kraków („Przewodnik po Krakowie dla turysty z niepełnosprawnością”);
- informację turystyczną o dostępności i udogodnieniach na szlakach turystycznych i („Karkonosze dla Wszystkich”, Szlak Piastowski w Wielkopolsce);
- atrakcje turystyczne (Niewidzialna Ulica w Poznaniu, Brama Poznania ICHOT, Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej);
- przestrzenie otwarte, takie jak parki i ogrody sensoryczne (Park Orientacji Przestrzennej w Owińskach);
- wydarzenie służące edukacji integracji i inkluzji społecznej organizowane cyklicznie przez społeczność OzN podczas Międzynarodowego Dnia Białej Łaski.

- **Ministerstwo Sportu i Turystyki (MSiT) w Polsce** promuje turystykę dostępną w kontekście turystyki społecznej jako „priorytet w działaniu organizatorów turystyki, biur podróży i punktów informacji turystycznej”. W skali kraju rozwijany jest Program Dostępność Plus 2018–2025, nastawiony na uniwersalne projektowanie przestrzeni publicznej, produktów i usług pod względem architektonicznym, informacyjnym i komunikacyjnym. Program ten włączany jest w działania Polskiej Organizacji Turystycznej oraz regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych. Dostępność jest w nim pojmowana jako możliwość niezależnego i samodzielnego korzystania z: atrakcji turystycznych, informacji (przewodniki, mapy, punkty informacji), transportu i komunikacji w turystyce, tras, ścieżek, szlaków turystycznych oraz infrastruktury gastronomicznej, noclegowej, sanitarnej.

Jak podaje MSiT, ponad 4 mln Polaków (14%) to OzN, a osoby 60+ to około 10 mln osób, czyli 25% populacji Polski. Rośnie siła nabywczą seniorów – do 2035 r. jej udział w całkowitej wartości zakupów wzrośnie do 37%. MSiT rekomenduje przewodnik pt. „Turystyka osób ze szczególnymi potrzebami...” (ryc. 17, 19).

Ryc. 17. Program Ministerstwa Sportu i Turystyki w Polsce – turystyka dostępna
Źródło: <https://www.gov.pl/web/sport/turystyka-dostepna-dla-wszystkich>

Wszystkie **Noclegi Bez Barier**

HL HOTEL LECHICKA

POZNAŃ

Zobacz nocleg

VILLA ASTURIA

Rymanów Zdrój

Zobacz nocleg

Apartment Barrier-Free

KRAKÓW

Zobacz nocleg

Ryc. 18. Portal Noclegi bez Barier

Źródło: <https://noclegibezbarier.pl/noclegi>

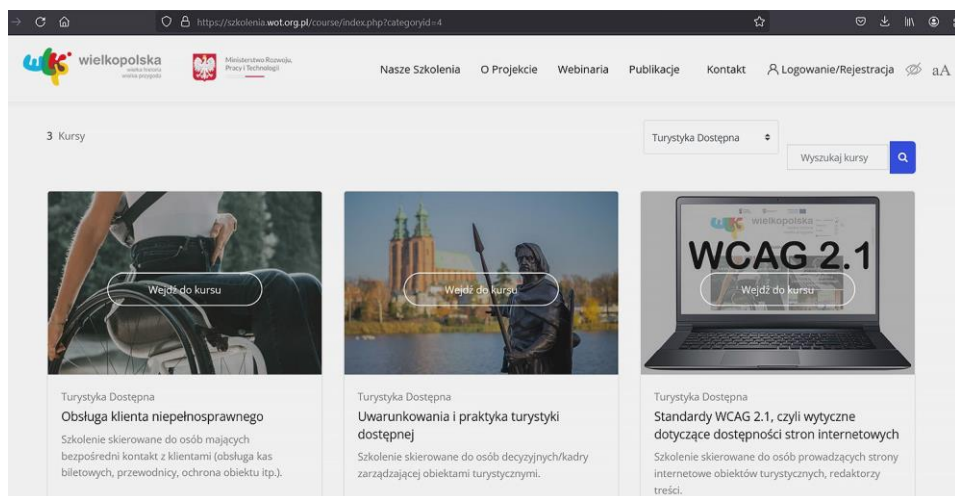

Ryc. 19. Podręcznik „Turystyka osób ze szczególnymi potrzebami. Poradnik dla organizatorów turystyki, biur podróży i punktów informacji turystycznej” (2023)

Źródło: <https://www.gov.pl/web/sport/turystyka-dostepna-dla-wszystkich>

Na stronie MSiT zamieszczono także wykaz przykładów dobrych praktyk i rozwiązań, w tym bazę poradników, standardów, wskazówek, odniesień do aktów prawnych, programów i portali zawierających dane na temat dostępności np. bazy noclegowej (ryc. 18).

Wielkopolska Organizacja Turystyczna (WOT) prowadzi od 2020 r. na platformie e-learning bezpłatne szkolenia w zakresie turystyki dostępnej, przeznaczone dla wszystkich osób profesjonalnie zajmujących się turystyką. Szkolenia adresowane są zarówno do pracowników bezpośrednio obsługujących klienta, jak i do menedżerów czy osób podejmujących decyzje strategiczne. Każdy kurs kończy się testem sprawdzającym zdobytą wiedzę, a uczestnik szkolenia, który uzyska wynik pozytywny, otrzymuje certyfikat. Użytkownicy mogą powracać do treści kursów dowolną liczbę razy – dla uzupełnienia lub zweryfikowania informacji. Platforma oferuje również pełną elastyczność w przyswajaniu

Ryc. 20. Turystyka dostępna – kursy e-learning adresowane do branży turystycznej
Source: <https://szkolenia.wot.org.pl/>

wiedzy, zatem nie ma ograniczenia czasowego, w jakim należy zrealizować całość danego szkolenia (ryc. 20).

Kursy zostały przygotowane przez profesjonalny zespół trenerów. W jego składzie znaleźli się praktycy i naukowcy specjalizujący się w danej dziedzinie. To gwarantuje jakość oraz zgodność z najnowszą wiedzą. Ponadto jest możliwość skorzystania z dodatkowych materiałów: webinarium i konferencji oraz podręczników (ryc. 21).

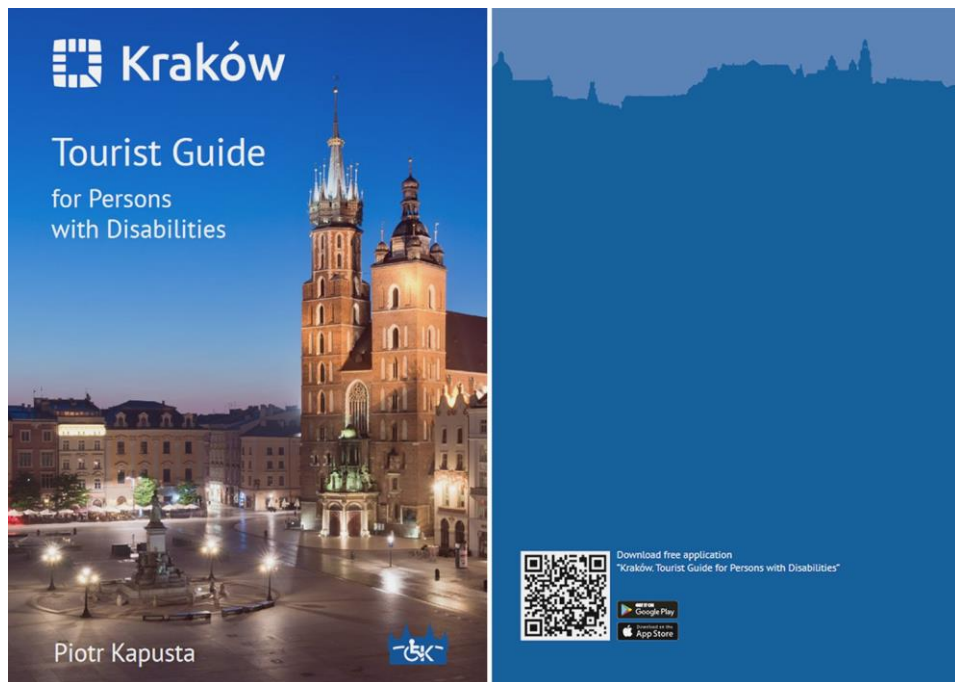
Platforma e-learningowa WOT powstała w ramach realizacji zadania publicznego pt. „Poprawa bezpieczeństwa usług turystycznych dla OzN na terenie województwa wielkopolskiego”, dofinansowanego ze środków Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii w 2020 r.

„Przewodnik po Krakowie dla turysty z niepełnosprawnością” (ryc. 22) jest kompendium wiedzy na temat dostępności głównych atrakcji dla OzN. Jego II edycja, wydana w 2023 r., została rozszerzona o trasę Nowa Huta i udostępniona w 4 wersjach językowych (polskiej, angielskiej, francuskiej

Ryc. 21. Podręcznik „Turystyka dostępna. Rekomendacje dla sektora usług turystycznych”

Źródło: https://www.wot.org.pl/wp-content/uploads/WOT_Turystyka_dostepna.pdf

Ryc. 22. „Przewodnik po Krakowie dla turysty z niepełnosprawnością” – w formie papierowej, pdf do darmowego pobrania oraz aplikacji na urządzenia mobilne
Źródło: https://www.krakow.pl/bezbarrier/aktualnosci/202398,60,komunikat,krakow_dla_turysty_z_niepelnosprawnoscia

i rosyjskiej). Publikację można otrzymać bezpłatnie w Referacie ds. Problematyki Osób z Niepełnosprawnościami Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa, a także w miejskich punktach informacji turystycznej, ponadto pobrać ze strony internetowej, a poprzez QR jako aplikację na urządzenia mobilne.

Szlak Piastowski (ryc. 23) to jeden z głównych szlaków kulturowych w Polsce, związany z historią pierwszej królewskiej dynastii – Piastów. Samorząd Województwa Wielkopolskiego zlecił w 2019 r. analizę jego dostępności dla Osób z Niepełnosprawnościami (OzN) (ruchową, wzrokową, słuchową), seniorów i rodzin z dziećmi we wszystkich (33) obiektach Szlaku Piastowskiego z terenu województwa wielkopolskiego. Celem audytu nie było zgromadzenie aktualnej wiedzy na temat dostępności poszczególnych atrakcji na szlaku. Opracowano katalog kryteriów oceny dostępności obiektów, w oparciu o który oceniono i opisano każdą atrakcję turystyczną w karcie informacyjnej zamieszczonej na stronie internetowej szlaku. Przygotowany przez ekspertów materiał stanowi rzetelne źródło informacji dla turystów i wszystkich osób odwiedzających obiekty Szlaku Piastowskiego. Obejmuje także rekomendacje dla gestorów obiektów w zakresie użytecznych, uniwersalnych udogodnień.

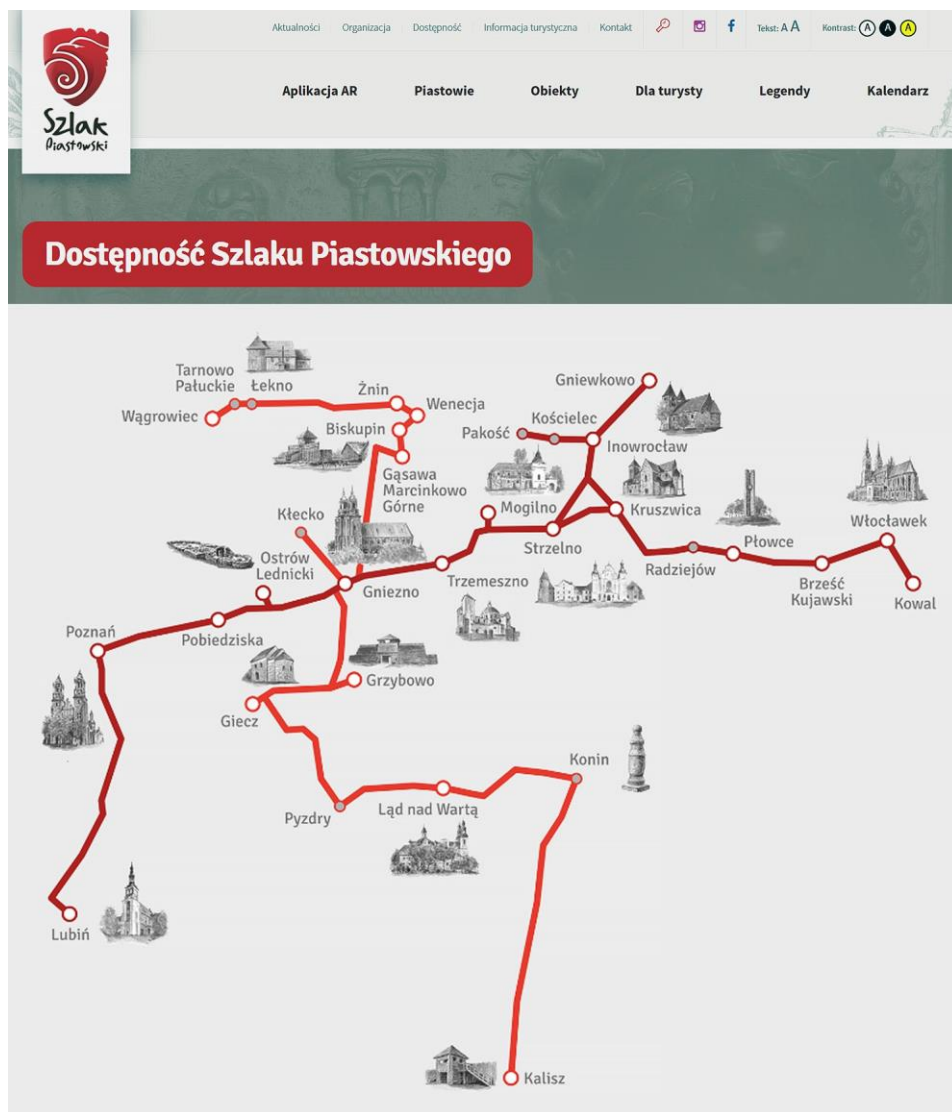
Karkonosze dla Wszystkich to projekt zrealizowany w polsko-czeskim partnerstwie, po stronie polskiej rozwijany przez Karkonoski Sejmik OzN (KSON).

Erasmus+

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

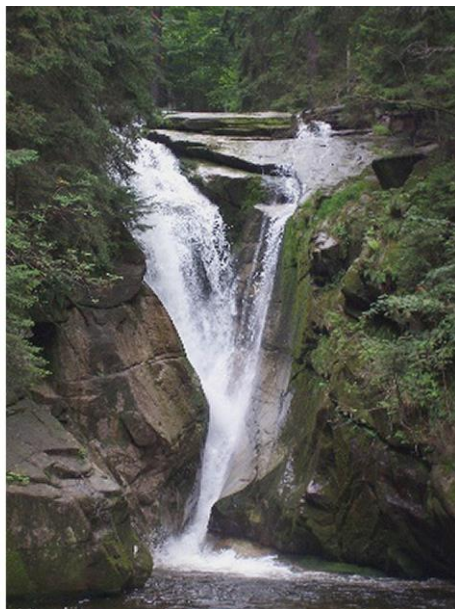

Ryc. 23. Szlak Piastowski

Źródło: <https://szlakpiastowski.pl/dostepnosc>

Pracownicy KSON przetestowali szlaki turystyczne i miejsca dostępne dla OZn po polskiej stronie gór i na pobliskim przedgórzu: szlaki turystyczne, atrakcje turystyczne oraz dla turystyki wyczynowej (ryc. 24).

Niewidzialna Ulica (Poznań, ul. Matejki 53) to miejsce, które zwiedza się w absolutnej ciemności, a przewodnikami są osoby niewidome. Można doświadczyć nie tylko poruszania się bez pomocy wzroku po ulicy, ale także przejazdu tramwajem, wrażeń sensorycznych (poprzez zapach, dotyk). Przewodnik objaśnia

Ryc. 24. Ścieżka do Wodospadu Szklarki w Karkonoskim Parku Narodowym, dostosowana do potrzeb osób poruszających się na wózku inwalidzkim
Źródło: fot. A. Zajądacz.

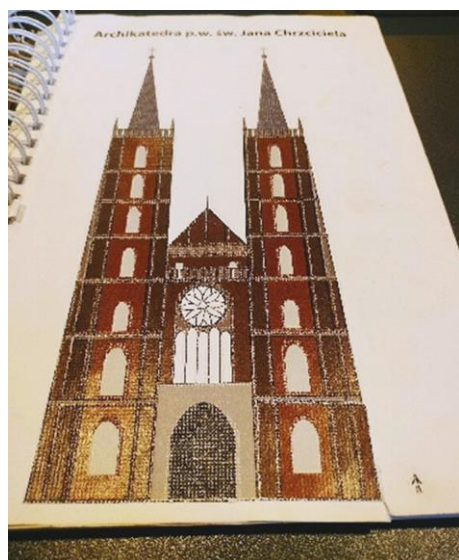
funkcjonowanie w życiu codziennym osób niewidomych. Można też skorzystać z udogodnień dla osób niewidomych i niedowidzących takich, jak m.in.: kostka Rubika (ryc. 25), gry planszowe (ryc. 26), przewodniki turystyczne z wypukłymi (reliefowymi) rysunkami i skalą odniesienia, jaką jest zamieszczona w każdym prawym dolnym rogu strony postać człowieka (ryc. 27), tabliczka do pisania w alfabecie Braille'a (ryc. 28).

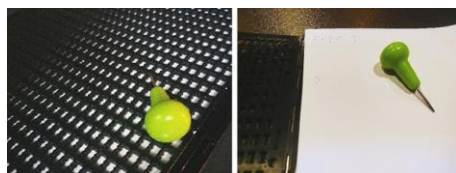
Ryc. 25. Niewidzialna Ulica. Kostka Rubika dla niewidomych

Ryc. 26. Niewidzialna Ulica. Gra planszowa dla niewidomych

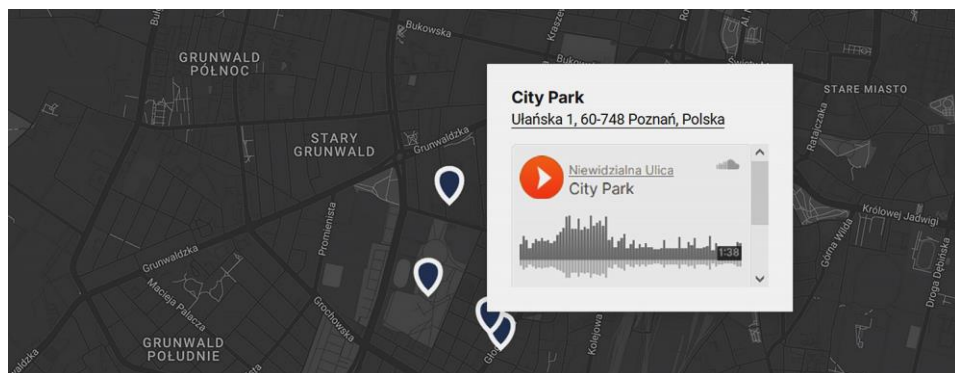
Ryc. 27. Przewodnik turystyczny z reliefowymi rysunkami i skalą odniesienia (postać człowieka)

Ryc. 28. Tabliczki do pisma Braille'a
Źródło: fot. A. Zajądacz.

Ryc. 29. Plakat Teatru Szeptanego

Ryc. 30. Niewidzialna Ulica – Panorama Dźwiękowa Osiedla Łazarz
Źródło: <https://niewidzialnaulica.pl/panorama-dziekowa-osiedl-lazarza/>

Niewidzialna Ulica oferuje także Teatr Szeptany (ryc. 29) – spektakle grane na żywo w całkowitej ciemności i odbierane wyłącznie w sferze audio.

Na stronie internetowej Niewidzialnej Ulicy dostępna jest Panorama Dźwiękowa Osiedla Łazarz (części Poznania, w którym mieści się Niewidzialna Ulica). Panorama stanowi projekt finansowany przez Wydział Kultury Miasta Poznania, obejmuje interaktywną mapę audio z najbardziej charakterystycznymi miejscami dzielnicy. Aby odsłuchać nagrania, wystarczy kliknąć w dowolny znacznik na mapie (ryc. 30).

Brama Poznania ICHOT (ul. Gdańska 2, Poznań) jest nowoczesnym, multimedialnym centrum interpretacji dziedzictwa. Na tle innych atrakcji turystycznych

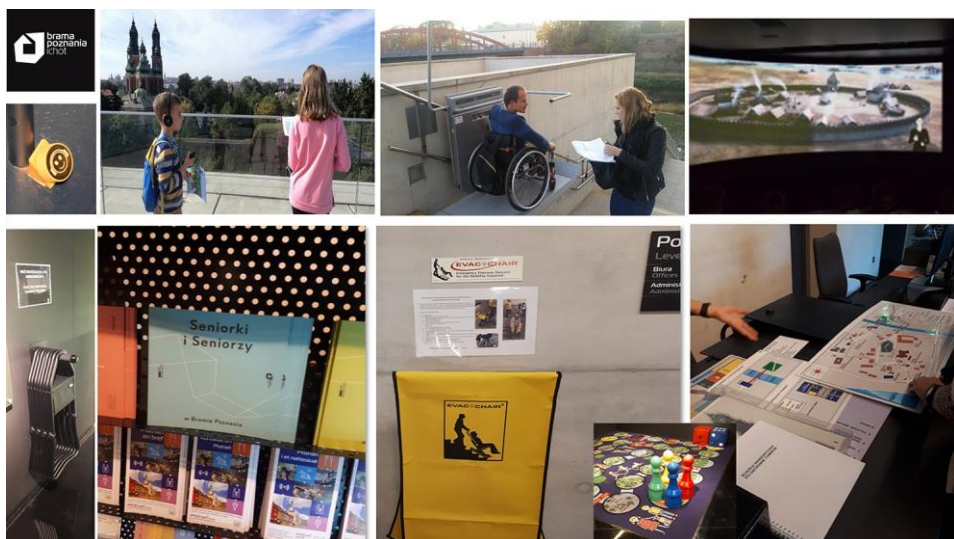

Ryc. 31. Brama Poznania ICHOT

Źródło: <https://bramapoznania.pl>

nie tylko w skali Poznania, Wielkopolski, ale też Polski, należy do obiektów dobrze dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, starszych oraz odwiedzających z dziećmi (ryc. 31).

Brama Poznania oferuje wiele wydarzeń adresowanych do osób z niepełnosprawnościami, starszych, jak i rodzin z dziećmi. Z myślą o dzieciach została stworzona oddzielna ścieżka zwiedzania w Audio Guide, obejmująca elementy zabawy i prowadząca poprzez żółte znaczniki do miejsc przystosowanych dla najmłodszych. Seniorzy mogą zwiedzać Bramę z przewodnikiem w swojej grupie wiekowej, dla osób niewidomych są pomoce, elementy ekspozycji taktylnej i audiodeskrypcja. Wszystkie filmy zostały wyposażone w tłumaczenie w polskim języku migowym (PJM), przy kasach można połączyć się także z tłumaczem polskiego języka migowego w czasie realnym poprzez transmisję wideo. W obiekcie jest winda, oraz *evac chair* (krzesło do ewakuacji w przypadku nieczynnej windy),

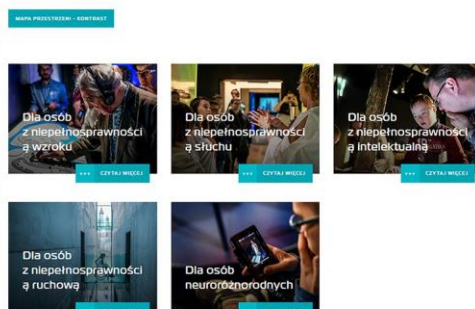
Ryc. 32. Brama Poznania – przykłady dobrych praktyk w zakresie dostępności

Źródło: fot. A. Zajadacz.

Informacje w PJM

Mapy przestrzeni

Audiodeskrypcja

Ryc. 33. Brama Poznania – informacje na stronie internetowej na temat dostępności przedstawione m.in. w polskim języku migowym oraz w audiodeskrypcji

Źródło: <https://bramapoznania.pl/dostepnosc>

a na zewnątrz dźwиг umożliwiający zjazd wózkami na trawiastą plażę nad rzeką. Podczas zwiedzania można skorzystać z wygodnych siedzisk, a także z przenośnych, lekkich krzeseł do pobrania przy wejściu do sal (ryc. 32).

Wszystkie udogodnienia, jak również wydarzenia adresowane do OzN, starszych oraz rodzin z dziećmi zostały szczegółowo, w przystępny sposób (z uwzględnieniem PJM oraz audiodeskrypcji) przedstawione na stronie internetowej (ryc. 33).

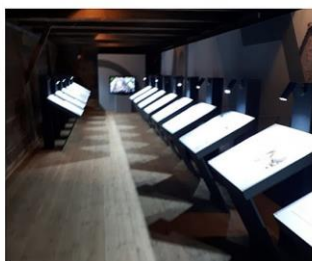
Brama Poznania jest laureatem wielu konkursów związanych z dostępnością. W 2016 r. otrzymała tytuł Dostępnej Miejskiej Instytucji Kultury w Poznaniu. Przyznano jej Złotą Ryczkę w kategorii Innowacje w konkursie Poznań Dostępny 2019, a w 2020 tytuł Lidera Dostępności 2020 w kategorii Przestrzeń Publiczna.

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy (Dziekanowice, Lednogóra) stanowi dobry przykład udostępniania miejsc historycznych zarówno w warunkach

Ryc. 34. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Źródło: <https://www.lednicamuzeum.pl>

Ryc. 35. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – dobre praktyki w zakresie plenerowych udogodnień na Ostrowie Lednickim

Źródło: fot. A. Zajadacz.

plenerowych, w budynkach, w tym historycznej zabudowie skansenów, jak i poprzez organizację wydarzeń integracyjnych (ryc. 34).

W muzeum zapewniona jest kompleksowa obsługa. W trakcie przeprawy promem na Ostrów Lednicki pracownicy pomagają osobom na wózkach we wjeździe na prom. Ścieżki są żwirowe, utwardzone, do chat z eksponatami prowadzą podjazdy. Tablice na ekspozycjach umieszczono na wysokości i pod kątem – dogodnym do czytania dla osób poruszających się na wózkach, zadbano o miejsca

Ryc. 36. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – dobre praktyki w zakresie udogodnień w zabytkowej architekturze skansenu w Dziekanowicach

Źródło: fot. A. Zajadacz.

widokowe do odpoczynku w mutisensorycznym otoczeniu nad wodą w sąsiedztwie pachnących kwiatów (ryc. 35).

W zabytkowej architekturze chat skansenu w Dziekanowicach zastosowano proste rozwiązanie przenośnych podjazdów, niwelujących progi. Pozwoliło to uniknąć ingerencji w oryginalne konstrukcje, a jednocześnie na pokonywanie schodów i progów przez osoby na wózkach inwalidzkich (ryc. 36).

We wszystkich plenerowych obiektach są lekkie, przenośne siedziska, chętnie wykorzystywane przez odwiedzających (ryc. 37).

Muzeum organizuje wiele imprez, warsztatów o charakterze integracyjnym, w tym cykliczne wydarzenie pt. „Przez progi kultury ludowej” w skansenie w Dziekanowicach (ryc. 38). W tym dniu skansen częściowo staje się miejscem otwartym dla OzN ruchu, przeszkoleni edukatorzy zarówno oprowadzają, jak

Ryc. 37. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – dobre praktyki w zakresie mobilnych siedzisk

Źródło: fot. A. Zajadacz.

poniedziałek 15 lipiec 2019

8/08 PROJEKT „PRZEZ PROGI KULTURY LUDOWEJ”

spotkanie
**PRZEZ PROGI
KULTURY LUDOWEJ**
08 – 08 – 2019
godz. 10.00-17.00

FUNDACJA
BGK

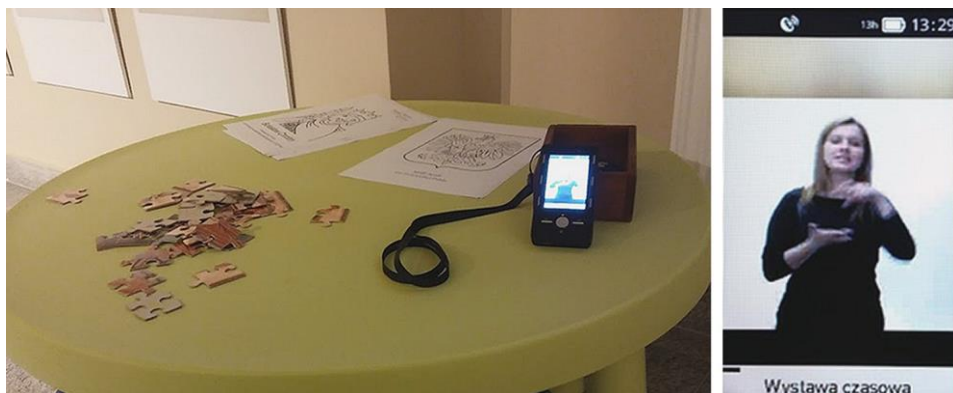
WIELKOPOLSKI PARK ETNOGRAFICZNY W DZIEKANOWICACH

ARCHIWUM

- Rok 2023 (104)
- Rok 2022 (125)
- Rok 2021 (126)
- Rok 2020 (96)
- Rok 2019 (136)
- Rok 2018 (142)
- Rok 2017 (109)
- Rok 2016 (118)
- Rok 2015 (94)
- Rok 2014 (83)
- Rok 2013 (88)
- Rok 2012 (98)
- Rok 2011 (122)

Ryc. 38. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – cykliczne wydarzenia – „Przez progi kultury”

Źródło: <https://www.lednicamuzeum.pl>

Ryc. 39. Przewodnik z nagraniami PJM w Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej

Źródło: fot. A. Zajadacz

i prowadzą zajęcia integracyjne. Jednym z najważniejszych celów wydarzenia jest uczynienie muzeum miejscem dostępnym dla jak najszerszego grona odbiorców. Program imprezy oparty jest na założeniach inkluzji społecznej. Skierowany jest głównie do ludzi borykających się z problemami ruchu i wzroku oraz seniorów.

W Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej (ul. Kolegiaty 2, Gniezno) przykładem dobrych praktyk, adresowanych do osób niesłyszących i słabosłyszących, są przewodniki – tourguide (ryc. 39), wyposażone w nagrania w polskim języku migowym, dotyczące wszystkich oglądanych eksponatów zarówno w muzeum, jak i Katedrze Gnieźnieńskiej (miejsce koronacji pierwszych władców Polski i centrum kultu św. Wojciecha)..

Na stronie internetowej Wzgórze Lecha dostępny jest wirtualny spacer po głównych historycznych obiektach, jak również katalog – „Cyfrowe zbiory Najstarszego Skarbcza Katedralnego w Polsce”. OzN ruchową mogą podjechać bezpośrednio pod wejście do Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej, do Katedry z kolei prowadzi podjazd.

Park Orientacji Przestrzennej (Zajadacz, Lubarska, 2020) powstał w 2012 r. przy szkole dla dzieci niewidomych (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych, plac Przemysław 9, Owińska). Służy głównie dzieciom i młodzieży, ale jest również otwarty dla zwiedzających w wyznaczonych godzinach, kiedy nie odbywają się w nim zajęcia. Ma ponad 2,5 ha powierzchni, mieszczą się tu m.in. ogród warzywny, strefa rekreacji, specjalnie zaprojektowane zabawki i pomoce dydaktyczne. Park jest bezpieczną przestrzenią, zaprojektowaną przy udziale osób niewidomych. Przy jego wejściu zawsze jest osoba z personelu, która w przypadku potrzeby służy pomocą (ryc. 40–41).

Elementy ułatwiające orientację w przestrzeni to m.in.: czytelny układ ścieżek – szerokie, zwirowe ścieżki, wąskie ścieżki gruntowe z wyniesionymi krawężnikami; różna faktura nawierzchni ścieżek; plac do gier i jazdy rowerem otoczony prowadnicą dla wózka drewnianego; strefy zieleni z urządzonymi rabatami, w których dominuje jeden gatunek roślinności; wskazówki innych osób – w ogrodzie czuwa ochrona, pomocna w przypadku samodzielnego zwiedzania przez osoby

Ryc. 40. Park Orientacji przestrzennej w Owińskach – czytelny układ ścieżek
Źródło: fot. A. Zajadacz.

Ryc. 41. Park Orientacji przestrzennej w Owińskach – tabliczki z opisem roślin w alfabecie Braille'a
Źródło: fot. A. Zajadacz.

niewidome, ponadto osoby niewidome mogą pracować wspólnie z ogrodnikiem; dźwięki występujące naturalnie w krajobrazie: szum wody, skrzypienie żwiru, urządzenia akustyczne: grające schody, przewody wzmacniające dźwięki; ławy, stoły; krawężniki (jako prowadnice); balustrady; teren jest płaski, nie wymaga podjazdów; charakterystyczne punkty, które ułatwiają orientację w przestrzeni – murowane domki, zwierzyńiec, altana, rzeźby, krany z figurkami różnych zwierząt (ryc. 42–44).

Narzędzia służące edukacji osób niewidomych i słabowidzących w Parku Orientacji Przestrzennej w Owińskach obejmują: tabliczki w piśmie Braille'a;

Ryc. 42–44. Park Orientacji Przestrzennej w Owińskach – różne tekstury nawierzchni ścieżek; różnorodność – kształty wyczuwalne dotykem; plac zabaw do gier i jazdy na rowerze
Źródło: fot. A. Zajadacz.

Ryc. 45. Park Orientacji Przestrzennej w Owińskach – strefa ziół, warzyw i owoców

Źródło: fot. A. Zajadacz.

Ryc. 46. Park Orientacji Przestrzennej w Owińskach – wąskie ścieżki grunto- we z wyniesionymi krawędziami; różna faktura nawierzchni ścieżek

Źródło: fot. A. Zajadacz.

Ryc. 47. Park Orientacji Przestrzennej w Owińskach – globus

Źródło: fot. A. Zajadacz.

strefę ziół, warzywniak, w którym można sadzić, pielęgnować rośliny; osoby niewidome mogą zrywać warzywa i owoce i je kosztować (ryc. 45); plac zabaw z zabawkami edukacyjnymi, np. globusem; liczne zabawki interaktywne, np. karylion ziemny, albo specjalna klatka z systemem rur przewodzących dźwięk (ryc. 47); grafikę dotykową, ścieżkę zmysłów o zróżnicowanej nawierzchni (ryc. 46). Urządzenia sportowe to: bieżnia, ścianka wspinaczkowa, trampoliny, huśtawki, zabezpieczony plac do np. jazdy rowerem. W parku zadbano o małe elementy architektury, np. minidomki z różnych materiałów: drewno, kamień, cegła – umożliwiające poznanie konstrukcji domów poprzez dotyk.

Elementy służące wypoczynkowi i rozrywce osób niewidomych

i słabowidzących w Parku Orientacji Przestrzennej w Owińskach obejmują: ławki, roślinność parku, rozbudowany plac zabaw, z licznymi zabawkami i urządzeniami, mostki, altanę, zwierzyńiec.

Międzynarodowy Dzień Białej Laski, od 1969 r. obchodzony 15 października, ma przypominać wszystkim o potrzebach osób niewidomych i słabowidzących. Celem akcji jest kształtowanie postaw społecznych opartych na otwartości, tolerancji, empatii oraz zrozumieniu potrzeb OzN wzroku. W 2023 r. jego obchody, zorganizowane przez Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych w Owińskach odbyły się w Collegium Geographicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zaprezentowano m.in. historię ośrodka, charakter zajęć, pomoce dydaktyczne (ryc. 48). W trakcie spotkania studenci, wykładowcy poznali m.in. system pisania w Braille'u (ryc. 51) oraz urządzenia elektroniczne wspomagające osoby niewidome. Mogli też zagrać w szachy dotykowe (ryc. 50) i dźwiękowy tenis stołowy (ryc. 49) oraz obejrzeć wystawę tyfłomap (ryc. 48). Uczestnicy spotkania uczyli się orientacji przestrzennej bez udziału wzroku (ryc. 52). Ideą organizacji spotkań jest inkluzja społeczna poprzez dzielenie się wiedzą i doświadczeniami w zakresie projektowania uniwersalnego.

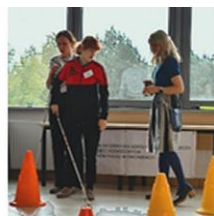
Przedstawione przykłady dobrych praktyk odnoszą się do „trzech filarów dostępności” związanych z uniwersalnym projektowaniem architektonicznym, informacyjnym oraz kształtowaniem odpowiednich kompetencji personelu obsługującego turystów. Ponadto zwracają uwagę na konieczność podejmowania działań systemowych przez instytucje odpowiedzialne za politykę społeczną

Ryc. 48. Dzień Białej Laski. Pomoce dydaktyczne
Źródło: fot. J. Zwoliński.

Ryc. 49. Dzień Białej Laski. Tenis stołowy
Źródło: fot. J. Zwoliński.

Ryc. 50–52. Dzień Białej Laski. Szachy dla niewidomych; pismo Braille'a; nauka orientacji przestrzennej
Źródło: fot. J. Zwoliński.